

การนับคาร์โบไฮเดรตและการแลกเปลี่ยนอาหาร

การนับคาร์โบไฮเดรตแบบส่วนเป็นวิธีที่สะดวกและเข้าใจง่ายจึงเหมาะกับผู้ที่ เป็นเบาหวาน โดยอาหารในกลุ่มข้าว แป้ง นมสดจืด และผลไม้ต่างๆ ปริมาณ 1 ส่วน จะให้คาร์โบไฮเดรต 15 กรัม โดยเฉลี่ย สามารถแลกเปลี่ยนกันได้ ในปริมาณ 1 ต่อ 1 หน่วย

ข้าวแป้ง 1 ส่วน ปริมาณ 1 ทัพพี
นมสดจืด 1 ส่วน ปริมาณ 1 แก้ว / ก่อง (240 มล.)
ผลไม้ 1 ส่วน ปริมาณตามชนิดของผลไม้

การแลกเปลี่ยนอาหารอื่นๆ

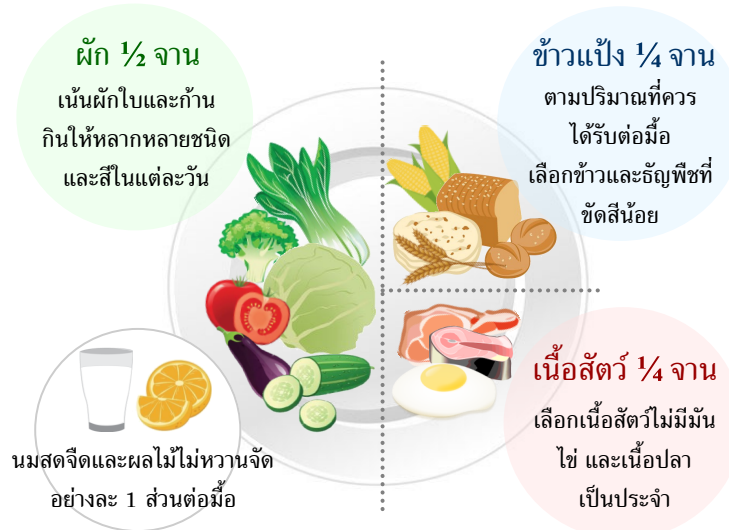
เมื่อผู้เป็นเบาหวานต้องการกินขนมหรืออาหารที่มีแป้งทุกชนิด ต้องมีการแลกเปลี่ยนอาหารชนิดนั้นกับหมวดข้าว แป้ง ผลไม้ และหมวดอื่นๆ ตามส่วนประกอบในอาหารด้วย

ชนิดอาหาร	ปริมาณ	การแลกเปลี่ยน
เค้กมีหน้า	1 ชิ้น (2x2 นิ้ว)	ข้าว 2 ส่วน ไขมัน 1 ส่วน
โดนัท	1 ชิ้น (45 กรัม)	ข้าว 1.5 ส่วน ไขมัน 1 ส่วน
ครัวซอง	1 ชิ้น (30 กรัม)	ข้าว 1 ส่วน ไขมัน 1.5 ส่วน
วุ้นกะทิ	1 ชิ้น (2x2 นิ้ว)	ข้าว 1 ส่วน ไขมัน 1.5 ส่วน
แพนเค้ก	2 แผ่น	ข้าว 1 ส่วน ไขมัน 1 ส่วน

หมายเหตุ อาหารที่มีบรรจุภัณฑ์ให้อ่านฉลากโภชนาการและแลกเปลี่ยนอาหารทุกครั้ง

การวางแผนการกินอาหารในแต่ละมื้อ

การวางแผนการกินอาหารจะใช้หลักการง่ายๆ โดยให้แบ่งจานอาหารออกเป็น ส่วนๆ ดังนี้

ผัก 1/2 จาน

เน้นผักใบและก้าน
กินให้หลากหลายชนิด
และสีในแต่ละวัน

ข้าวแป้ง 1/4 จาน

ตามปริมาณที่ควร
ได้รับต่อมื้อ
เลือกข้าวและธัญพืชที่
ขัดสีน้อย

เนื้อสัตว์ 1/4 จาน

เลือกเนื้อสัตว์ไม่มีมัน
ไข่ และเนื้อปลา
เป็นประจำ

นมสดจืดและผลไม้ไม่หวานจัด
อย่างละ 1 ส่วนต่อมื้อ

ผู้เป็นเบาหวานควรระวังในการเลือกอาหารโดยใช้หลัก

“ลดหวาน ลดมัน ลดเค็ม”

เรียบเรียงโดย

น.ส.ศรีวรรณ ทองแพง
นักวิชาการโภชนาการ ศูนย์เบาหวานศิริราช

ที่ปรึกษา

อ.ศรีสมัย วิบูลยานนท์
นักโภชนาการชำนาญการอาวุโส ศูนย์เบาหวานศิริราช

ศูนย์เบาหวานศิริราช

ติดต่อ : ดิกรผู้ป่วยนอกชั้น 6 ห้องศูนย์เบาหวานศิริราช
โทรศัพท์ 02 419 9568-9 โทรสาร 02 419 9569

สนับสนุนการพิมพ์โดย

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

ตรวจสอบเนื้อหาครั้งล่าสุด ปี พ.ศ. 2564

รหัสหน่วยงาน DM

สงวนลิขสิทธิ์โดย พรบ.การพิมพ์ 2537

กินอย่างไรกับเบาหวาน

ศูนย์เบาหวานศิริราช

Siriraj Diabetes Center; SiDC

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

มหาวิทยาลัยมหิดล

SIPI DM1019264

ความสำคัญของอาหารกับเบาหวาน

การกินอาหารให้พอดีกับความต้องการของร่างกายไม่มากหรือน้อยเกินไปในผู้เป็นเบาหวาน สามารถช่วยในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้อยู่ในเกณฑ์ปกติหรือใกล้เคียงกับปกติ แต่ถ้าผู้เป็นเบาหวานกินอาหารมากเกินไปจะส่งผลให้ระดับน้ำตาลในเลือดสูง ในทางกลับกันถ้ากินอาหารน้อยเกินไปก็จะทำให้เกิดภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ ซึ่งทำให้ผู้เป็นเบาหวานมีภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ตามมาได้

ผู้เป็นเบาหวานสามารถมีชีวิตอยู่กับเบาหวานอย่างมีความสุขได้ ถ้ารู้จักเลือกกินอาหารที่เหมาะสมกับสถานะของโรคในขณะนั้นๆ และควรเลือกกินอาหารที่หลากหลายด้วย

หลักทั่วไปในการควบคุมอาหารสำหรับผู้เป็นเบาหวาน

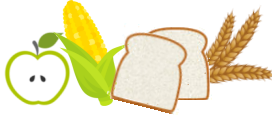
- **รู้สัดส่วนอาหารของตนเองในปริมาณที่เหมาะสม**
สำหรับควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดและน้ำหนักตัวให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม (กำหนดโดยนักโภชนาการหรือนักกำหนดอาหาร)
- **นับคาร์โบไฮเดรตและแลกเปลี่ยนอาหารทุกครั้ง**
ทำให้กินอาหารได้หลากหลายและมีปริมาณใกล้เคียงกันทุกมื้อ โดยใช้รายการอาหารแลกเปลี่ยน
- **วางแผนการกินอาหารและกินอาหารให้ตรงเวลา**
วางแผนการกินอาหารทุกมื้อให้เหมาะสมกับแบบแผนการกินอาหารของตนเอง
- **เลือกกินอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ**
ทำให้ได้สารอาหารที่ครบถ้วนและมีประโยชน์ต่อสุขภาพ
- **เพิ่มการกินผักและผลไม้ให้มากขึ้น**
ใยอาหารจะช่วยชะลอการดูดซึมน้ำตาล ทำให้ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ดี

ข้อแนะนำด้านโภชนาบำบัดในผู้เป็นเบาหวาน

ผู้เป็นเบาหวานทั่วไป

คาร์โบไฮเดรต : ร้อยละ 50 ของพลังงานรวมในแต่ละวัน

- เลือกกินอาหารที่เป็นคาร์โบไฮเดรตเชิงซ้อนเป็นประจำ ได้แก่ ข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือ ขนมปังโฮลวีท ผลไม้รสไม่หวาน และนมสดจืดไขมันต่ำ
- บริโภคน้ำตาลไม่เกิน 3 ช้อนชาต่อวัน
- งดเครื่องดื่มรสหวานทุกชนิด เนื่องจากมีปริมาณน้ำตาลสูง

โปรตีน : ร้อยละ 15–20 ของพลังงานรวมในแต่ละวัน (ถ้าการทำงานของไตปกติ)

- บริโภคเนื้อปลาอย่างน้อย 2 ครั้งต่อสัปดาห์ และเลือกเนื้ออกไก่หรือหมูเนื้อแดงเป็นหลัก
- งดเนื้อสัตว์ที่มีไขมันสูงและเนื้อสัตว์แปรรูปทุกชนิด

ไขมัน : ร้อยละ 30–35 ของพลังงานรวมในแต่ละวัน

- ลดการกินน้ำมันหมู/ไก่ น้ำมันปาล์ม และกะทิ เลือกกินน้ำมันรำข้าวและน้ำมันถั่วเหลืองเป็นประจำ
- ลดการกินอาหารที่มีมาการีนและเนยขาว เพื่อลดปริมาณไขมันทรานส์

แอลกอฮอล์ (แอลกอฮอล์ 1 กรัม ให้พลังงาน 7 กิโลแคลอรี)

- ไม่แนะนำให้ดื่มแอลกอฮอล์ ถ้าดื่มให้จำกัดปริมาณตามที่นักโภชนาการหรือนักกำหนดอาหารแนะนำ
- ให้ดื่มแอลกอฮอล์พร้อมกับอาหาร อย่าดื่มขณะท้องว่าง เพราะแอลกอฮอล์อาจทำให้เกิดภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ

วิตามินและเกลือแร่

- ไม่จำเป็นต้องเสริมวิตามินและเกลือแร่ในผู้เป็นเบาหวาน ถ้าไม่ได้ขาดสารอาหารเหล่านั้น

ผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 1

- แนะนำสารอาหารคล้ายกับผู้เป็นเบาหวานทั่วไป โดยควรกำหนดพลังงานให้เหมาะสมตามวัยของเด็กและวัยรุ่น
- ปรับการใช้อินซูลินให้เข้ากับการกินอาหารและการออกกำลังกาย

ผู้เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์

- แนะนำสารอาหารคล้ายกับผู้เป็นเบาหวานทั่วไป
- กินอาหารให้ได้พลังงานเพียงพอกับความต้องการ เพื่อควบคุมน้ำหนักและระดับน้ำตาลในเลือดให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมตลอดการตั้งครรภ์
- ควรมีอาหารว่างก่อนนอน 1 อย่าง เช่น นมรสจืด 1 กล่อง หรือ ขนมปังโฮลวีท 1 แผ่น เพื่อป้องกันภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำในตอนกลางคืน

ผู้เป็นเบาหวานสูงวัย

- ความต้องการพลังงานน้อยกว่าในวัยผู้ใหญ่
- อาจให้วิตามินเสริมเป็นประจำ โดยเฉพาะในผู้สูงวัยที่กินได้น้อย (อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมใน “อาหารเบาหวานกับผู้สูงวัย”)